

Mekanizmi i Pavarur i Raportimit

Raporti i rezultateve:
Shqipëria 2020–2022

Open
Government
Partnership

Independent
Reporting
Mechanism

Përmbledhje ekzekutive

Plani i pestë i veprimit të Shqipërisë rezultoi në plane integriteti në ministritë e linjës dhe një regjistër të pronësisë përfituese. Angazhimi ndërmjet qeverisë dhe shoqërisë civile ishte i kufizuar gjatë bashkëkrijimit dhe zbatimit. Megjithatë, krijimi i një forumi me shumë palë të OGP-së e vendos Shqipërinë në një pozicion më të mirë për të angazhuar shoqërinë civile gjatë ciklit të ardhshëm të planit të veprimit.

Rezultatet e hershme

Plani i pestë i veprimit të Shqipërisë kishte nëntë angazhime që përfshinin katër tema: antikorrupsion, qeverisje dixhitale, akses në drejtësi dhe transparencë fiskale.

Angazhimet 1 dhe 2 arritën rezultate marxhinale të hershme me prezantimin e planeve të integritetit në ministritë e linjës dhe fillimin përkatësisht të Regjistrimit të Pronarëve Përfitues (RBO). Megjithatë, është shumë herët për të përcaktuar nëse planet e integritetit kanë çuar në ndryshime institucionale rreth parandalimit të korrupsionit. Ndërkohë, për të rritur transparencën, duhet të futen në RBO veprime të mëtejshme si verifikimi i dorëzimit të të dhënave dhe vendosja e sanksioneve për mospërputhje.

Përfundimi

Pesë nga nëntë angazhimet kishin përfunduar në mënyrë thelbësore ose të plotë. Raporti i vetëvlerësimit të qeverisë në fund të mandatit përmbante pak prova për përfundimin e shumë angazhimeve. Jo të gjitha ministritë dhe palët e tjera të interesuara iu përgjigjën kërkesave të IRM-së për prova. Rishikimi i Planit të Veprimit të IRM-së identifikoi Angazhimin 6 si premtues, por forumi ndërinstytucional për të mbikëqyrur cilësinë e ndihmës juridike dhe procedurat për ofrimin e komenteve dhe ankesave nuk u krijua.

Pjesëmarrja dhe bashkëkrijimi

Shqipëria përmbushi kërkesat minimale sipas Standardeve të Pjesëmarrjes dhe Bashkëkrijimit të OGP-së gjatë zbatimit.¹ Qeveria publikoi një raport të vetëvlerësimit në fund të afatit, i cili përmban informacion mbi statusin e zbatimit të angazhimit, por ofron pak prova mbështetëse. Komiteti Shumëpalësh për OGP-në, i cili shërben si forumi shumëpalësh i Shqipërisë, u formua në dhjetor 2021. Forumi u mbledh në nëntor 2022 për të diskutuar bashkëkrijimin e planit të ri të veprimit për 2023–2025, si dhe për të shqyrtuar dhe miratuar raportin e vetëvlerësimit.² Ky ishte një zhvillim i mirëpritur për bashkëpunimin e qeverisë dhe shoqërisë civile.

ZBATIMI ME NJË VËSHTRIM

NIVELI I PËRFUNDIMIT

5/9

Angazhime të plota ose në thelb të plota

REZULTATET E HERSHME

6/9

Angazhime me rezultate të hershme

0/9

Angazhime me rezultate të hershme të mëdha ose të jashtëzakonshme

PAJTUESHMËRIA ME KËRKESAT MINIMALE

Veproi sipas procesit të OGP-së

Rishikimi i Planit të Veprimit të IRM-së zbuloi se Shqipëria kishte vepruar në kundërshtim me procesin e OGP-së gjatë zhvillimit të planit të veprimit. Si rezultat, Nënkomiteti i Kritereve dhe Standardeve të OGP-së e kishte vendosur Shqipërinë nën shqyrtim procedural në shtator 2021 për shkak se kishte vepruar në kundërshtim me procesin e OGP-së për dy cikle radhazi të planit të veprimit (2018-2020 dhe 2020-2022).³ Qeveria më pas nuk dorëzoi një plan të ri veprimi deri në afatin e 31 dhjetorit 2022, që do të thoshte se tani ishte gjetur se vepronte në kundërshtim me procesin në tre cikle radhazi. Në prill 2023, nënkomiteti njoftoi se kishte vendosur ta mbante Shqipërinë nën rishikim procedural derisa vlerësimi i ardhshëm i IRM-së të zbulojë se kërkesat minimale janë përmbushur në procesin e ardhshëm të bashkëkrijimit.⁴ Dështimi për ta bërë këtë mund të rezultojë që Shqipëria të bëhet një anëtar joaktiv i OGP-së.

Zbatimi në kontekst

Ashtu si me planet e mëparshme të veprimit, angazhimet u mbështetën nga donatorë ndërkombëtarë, si Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim ose u lidhën me masa specifike në rrugëtimin e Shqipërisë drejt anëtarësimit në Bashkimin Evropian (BE).

Në korrik 2022, Shqipëria pësoi një sërë sulmesh kibernetike ndaj sistemeve të ndryshme qeveritare.⁵ Si përgjigje, Agjencia Kombëtare për Shoqërinë e Informacionit mbylli përkohësisht shërbimet në internet dhe faqet e tjera të internetit të qeverisë, duke përfshirë disa që ishin të rëndësishme për zbatimin e angazhimit.

¹ Gjatë ciklit të planit të veprimit 2020–2022, ishin në fuqi Standardet e mëparshme të Pjesëmarrjes dhe Bashkëkrijimit. Standardet e përditësuara hynë në fuqi më 1 janar 2022, por zbatohen për ciklet e planit të veprimit të dorëzuara pas kësaj date. Shih: "Standardet e Pjesëmarrjes dhe Bashkëkrijimit të OGP-së", Partneriteti për Qeverisje të Hapur, 24 nëntor 2021, <https://www.opengovpartnership.org/ogp-participation-co-creation-standards>.

² "Konkluzionet operacionale të mbledhjeve të komitetit shumëpalësh mbi partneritetin për pushtetin e hapur," [Përfundimet Operacionale të Takimit të Komitetit Shumëpalësh mbi Partneritetin e Qeverisjes së Hapur], OGP Shqipëri, 30 nëntor 2022, https://ogp.gov.al/uploads/2022/12/II.draft_KonkluzioneOperacionale_v1_30.11.2022.pdf.

³ "Letra e Shqipërisë në shqyrtim (shtator 2021)," Partneriteti për Qeverisje të Hapur, 17 shtator 2021, <https://www.opengovpartnership.org/documents/albania-under-review-letter-september-2021>.

⁴ "Shqipëria – Rezoluta e Rishikimit Procedural nga Nënkomiteti i C&S (prill 2023)," Partneriteti për Qeverisje të Hapur, 27 Prill 2023, <https://www.opengovpartnership.org/documents/albania-procedural-review-resolution-by-cs-subcommittee-april-2023>.

⁵ Maggie Miller, Shqipëria ngriti zërin duke thirrur nenin 5 të NATO-s mbi sulmin kibernetik iranian, Politico, 10 maj 2022, <https://www.politico.com/news/2022/10/05/why-albania-chose-not-to-pull-the-nato-trigger-after-cyberattack-00060347>.

Tabela e përmbajtjes

Pjesa I: Vëzhgimet Kyçe	1
Pjesa II: Zbatimi dhe rezultatet e hershme	3
Pjesa III, . Pjesëmarrja dhe Bashkëkrijimi	10
Pjesa IV. Metodologjia dhe Treguesit e IRM-së.....	13
Shtojca I. Të dhënat e angazhimit.....	15

Pjesa I: Vëzhgimet Kyçe

Plani i pestë i veprimit të Shqipërisë kishte një angazhim të kufizuar me shoqërinë civile si gjatë bashkëkrijimit ashtu edhe gjatë zbatimit. Shumë angazhime kishin nivel të ulët ambicie pasi ato u kopjuan kryesisht nga strategjitë ekzistuese të qeverisë pa shumë kontribut të shoqërisë civile. Angazhimet që patën rezultate më së shumti u zbatuan në bashkëpunim me shoqërinë civile dhe organizatat ndërkombëtare.

Vëzhgimi 1: Angazhimi i kufizuar në bashkëkrijim zvogëloi stimujt për shoqërinë civile për të mbështetur zbatimin e planit të veprimit.

Gjatë zhvillimit të planit të veprimit, qeveria ftoi organizatat e shoqërisë civile (OSHC-të) të merrnin pjesë në anketat para konsultimeve mbi fushat prioritare të parapërzgjedhura nga qeveria. Qeveria më pas zhvilloi diskutime me organizatat e ftuara të shoqërisë civile dhe partnerët ndërkombëtarë mbi propozimet e angazhimit që, përsëri, ishin parapërzgjedhur nga strategjitë ekzistuese. Ndërsa kjo përfaqësonte një përmirësim të lehtë në angazhim në krahasim me ciklin e mëparshëm të planit të veprimit, gjatë të cilit qeveria nuk zhvilloi asnjë konsultim për projekt-angazhimet, parazgjedhja e angazhimeve dhe hapësira e kufizuar për inpute nënkuptonte se kishte ende pak interes nga OSHC-të për t'u angazhuar në bashkëkrijimin dhe zbatimin e planit të veprimit. Krijimi i forumit të parë të dedikuar me shumë palë të OGP-së në Shqipëri ndodhi në fund të ciklit të planit të veprimit dhe mund të përmirësojë potencialisht angazhimin në ciklet e ardhshme.

Vëzhgimi 2: Strategjitë e përsëritura të qeverisë pa kontributin e duhur nga shoqëria civile të bëra për angazhime joambicioze.

Krahasuar me planin e mëparshëm të veprimit, angazhimet në këtë plan veprimi ishin më të orientuara dhe mbulonin një gamë më të gjerë fushash të politikave. Plani përfshinte gjithashtu disa fusha me prioritet të lartë për qeverinë, veçanërisht në marrëdhëniet me strategjinë e anëtarësimit të Shqipërisë në BE. Kjo përfshinte krijimin e një regjistri të pronësisë përfituese, prezantimin e planeve të integritetit ministror dhe zgjerimin e aksesit në ndihmën juridike. Megjithatë, qeveria vazhdoi të përsëriste strategjitë ekzistuese të qeverisë në angazhime me pak kontribut nga shoqëria civile. Për më tepër, shumë angazhime përfshinin etapa që kishin filluar tashmë zbatimin përpara se plani i veprimit të finalizohet dhe rezultuan në angazhime që nuk kishin ambicie.

Disa angazhime do të barten në planin e veprimit 2023–2025, duke përfshirë një angazhim për të rritur ndërgjegjësimin e kompanive për nevojën për të përditësuar të dhënat e tyre në regjistrin e pronësisë përfituese.

Vëzhgimi 3: Mbështetja teknike dhe financiare nga partnerët ndërkombëtarë dhe/ose bashkëpunimi me shoqërinë civile ndihmuan angazhimet të jepnin rezultate më të mira.

Ndihma financiare dhe teknike nga partnerët ndërkombëtarë lehtësoi zbatimin e disa angazhimeve. Si një kandidat për anëtarësim në BE, Shqipëria mund të aplikojë për fonde të caktuara për të zbatuar reforma që përafrojnë ligjet dhe politikat e vendit me ato të BE-së.

Krijimi i planeve të integritetit ministror sipas Angazhimit 1, për shembull, mori shumë mbështetje nga OSHC-të dhe partnerët ndërkombëtarë. Qendra për Integritet në Sektorin e Mbrojtjes të Mbretërisë së Norvegjisë mbështeti Ministrinë e Mbrojtjes, ndërsa Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim mbështeti Ministrinë e Drejtësisë së bashku me gjashtë ministri të tjera të linjës. OSHC-të siguruan kapacitetin e nevojshëm për ministrinë e linjës gjatë fazave fillestare të zhvillimit të planeve të integritetit. Përfshirja e shoqërisë civile në grupin e brendshëm të punës ministrore shënoi gjithashtu një hap pozitiv drejt qeverisjes së hapur. Diku tjetër, përpjekjet për të zgjeruar aksesin në ndihmën juridike sipas Angazhimit 6 bënë që qeveria të bashkëpunojë me Programin e Kombeve të Bashkuara për Zhvillim për të siguruar aksesin në drejtësi për gratë nëpërmjet projektit EURALIUS.¹

¹ “Zgjerimi i shërbimeve të ndihmës juridike falas për gratë dhe burrat në Shqipëri”, Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim, qasja më 15 gusht 2023, <https://www.undp.org/albania/projects/expanding-free-legal-aid-services-women-and-men-albania-0>.

Pjesa II: Zbatimi dhe rezultatet e hershme

Pjesa e mëposhtme shqyrton dy angazhimet që IRM-ja i identifikoi që kanë rezultatet më të forta nga zbatimi. Për të vlerësuar rezultatet e hershme, IRM-ja iu referua si pikënisje angazhimeve ose grupimeve të identifikuara si premtuese në Rishikimin e Planit të Veprimit. Pas verifikimit të provave të plotësimit, IRM-ja mori parasysh edhe angazhimet ose grupimet që nuk u përcaktuan si premtuese, por që dhanë rezultate të rëndësishme siç u zbatuan.

Angazhimi numër 1: Planet e integritetit

Ministria e Drejtësisë (MeD)

Konteksti dhe objektivat

E lidhur me strategjinë kombëtare të Shqipërisë kundër korrupsionit, MeD-ja cilësinë e saj si koordinatorë kombëtarë kundër korrupsionit — synon të ndihmojë ministritë në zhvillimin dhe zbatimin e planeve të integritetit, si dhe krijimin e mekanizmave të monitorimit dhe vlerësimit. Angazhimi kishte 13 piketa. Piketat 1-8 përfshinin hapa për hartimin dhe miratimin e planeve të integritetit, ndërsa piketat 9-13 përfshinin hapa për monitorimin e zbatimit të tyre. Rishikimi i Planit të Veprimit identifikoi sfida të mundshme në lidhje me burimet njerëzore, rritjen e ndërgjegjësimit, bashkëpunimin me shoqërinë civile, përditësimin e planeve të integritetit dhe përfshirjen e veprimeve të drejtuesve të lartë.¹

A e hapi qeverinë? Margjinale

Njëmbëdhjetë ministri (përfshirë MeD-në) dhe 13 nga institucionet e tyre vartëse miratuan planet e tyre përkatëse të integritetit (piketa 1, 3, 4, 6 dhe 7).² Planet jepnin vlerësime për fusha të tilla si financat dhe buxheti, burimet njerëzore, kontrolli, auditimi dhe mekanizmat kundër korrupsionit, transparenca dhe dokumentacioni. Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim (IDM) e ndihmoi MeD-në në zhvillimin e metodologjisë dhe udhëzimeve në vitin 2020³ dhe ndihmoi gjashtë ministri të hartonin planet e tyre të integritetit.⁴ Grupi i Shteteve kundër Korrupsionit (GRECO) raportoi se vetëm pesë ministri kishin emëruar koordinatorë që nga prilli 2022.⁵ Deri në dhjetor 2022, MeD-ja vuri në dukje se të gjitha ministritë e linjës kishin emëruar koordinatorët e integritetit të cilët janë përgjegjës për zbatimin, monitorimin dhe përditësimin e planeve.⁶

MeD-ja organizoi 10 seminare midis qershorit 2021 dhe majit 2022 për të forcuar kapacitetet e stafit për antikorrupsion në MeD, Drejtorinë Kundër Korrupsionit, Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë dhe Ministrinë e Arsimit dhe Sportit (piketat 2 dhe 5).⁷ Në qershor 2021, MeD-ja filloi gjithashtu publikimin e një buletini elektronik mujor mbi antikorrupsionin (piketa 8) i cili është i disponueshëm në shqip dhe anglisht.⁸

Piketat kryesore 9-13 nuk u përfunduan plotësisht. MeD-ja zhvilloi një metodologji për monitorimin e planeve të integritetit dhe publikoi raportin e monitorimit të planit të saj të integritetit për vitin 2021 pas konsultimit me organizatat e shoqërisë civile (OSHC-të).⁹ Ata publikuan gjithashtu një raport vlerësimi gjashtëmujor mbi zbatimin e planit të tij të integritetit 2022 për periudhën janar-qershor 2022.¹⁰ Disa ministri miratuan planet e tyre në mars dhe prill 2022 sipas afatit të parashikuar të Tremujorit të 2-të të vitit 2022. Monitorimi nuk mund të fillonte pasi planet ende nuk ishin zbatuar. Sipas një përfaqësuesi të IDM-së, mbështetja e shoqërisë civile në fazat fillestare ndihmoi disa ministri të zhvillojnë dhe zbatojnë planet e tyre të integritetit.¹¹ Në korrik 2022, sulmet kibernetike në faqet e internetit të qeverisë e detyruan

MeD-në të ribotonte informacionin dhe ndikuan në konsultimet me palët e interesuara. Përkundër këtyre pengesave, MeD-ja publikoi raportin e saj përfundimtar të monitorimit dhe e ndau atë me OSHC-të me email.¹²

IDM-ja identifikoi tre përfitime kryesore të planeve të integritetit.¹³ Së pari, ata ndihmuan në njohjen e nëpunësve publikë me kuadrin ligjor dhe rregullator mbi etikën dhe integritetin. Të gjitha planet e integritetit që IDM-ja kishte ndihmuar në zhvillimin e tyre përfshijnë trajnime mbi etikën dhe integritetin, konfliktin e interesit, sinjalizimin, deklarimin e dhuratave dhe aktivitetet e jashtme. Plani i integritetit të Ministrisë së Mbrojtjes, për të cilin IDN-ja nuk ka asistuar, parashikon edhe trajnime të ardhshme për zyrtarët publikë për tema të ngjashme.¹⁴ Së dyti, procesi i zhvillimit të planeve rriti ndërgjegjësimin e punonjësve të sektorit publik për rëndësinë e vetëvlerësimit dhe avantazhin e përdorimit të pyetësorëve anonimë për të kërkuar komente për të përmirësuar proceset e brendshme. IDM-ja theksoi se planet janë një instrument edukues dhe parandalues që mbështetet në vlerësimin e rrezikut të integritetit mbi rreziqet ekzistuese dhe potenciale të të gjitha proceseve të punës në institucionet qeveritare.¹⁵ Së treti, vlerësimi ndihmoi në përmirësimin e përputhshmërisë së brendshme me kuadrin rregullator dhe politik mbi etikën dhe integritetin. GRECO, për shembull, vuri në dukje se disa plane integriteti përfshijnë një masë për të miratuar një kod të detyrueshëm etike për stafin ministror.¹⁶

Përpara këtij angazhimi, nuk kishte vlerësime gjithëpërfshirëse kundër korrupsionit për institucionet e qeverisë qendrore të Shqipërisë.¹⁷ Deri në fund të periudhës së planit të veprimit, ndërkohë që shumica e ministrive ishin ende në vitin e parë të zbatimit, IDM-ja pret që ministrinë të vazhdojnë zhvillimin dhe përditësimin e planeve të integritetit në të ardhmen.¹⁸ Në Raportin e tij të Progresit 2022 për Shqipërinë, Komisioni Evropian (KE) vlerësoi gjithashtu përfshirjen e rreziqeve të korrupsionit të lidhura me prokurimet në disa nga planet e integritetit.¹⁹

GRECO vuri në dukje se prezantimet e planeve të integritetit duhet të pasohen nga masa të mëtijshme për të siguruar zbatimin dhe monitorimin e duhur.²⁰ Raporti periodik i MeD-së për zbatimin e planit të saj të integritetit çdo gjashtë muaj është ndjekur nga 11 ministrinë e tjera si shtesë e raportimit vjetor.²¹ Ndërkohë, duke reflektuar mbi përvojën e tyre në monitorimin e performancës së qeverisë dhe përmbushjen e të drejtave të publikut për informacion, Partners Albania u treguan më të kujdesshëm në lidhje me potencialin e planeve për të gjeneruar përmirësime praktike në masat kundër korrupsionit.²² Në përgjithësi, ky angazhim kontribuoi në rezultate të hershme marginale, por mund të rritet me kalimin e kohës ndërkohë që më shumë ministri zbatojnë dhe monitorojnë rregullisht planet e tyre të integritetit.

Duke parë përpara

Një përfaqësues i IDM-së paralajmëroi se për planet e integritetit të suksesshëm afatgjatë kërkohen angazhime të vërteta, pronësi politike, koordinim dhe monitorim i fokusuar, pronësi institucionale e menaxhimit të rrezikut dhe një qasje e hapur ndaj publikut dhe OSHC-ve.²³ MeD-ja mund të bashkëpunojë më ngushtë me shoqërinë civile dhe Kontrollin e Lartë të Shtetit (KLSH) kur monitoron planet e integritetit. Për më tepër, publikimi i raporteve të monitorimit të vitit 2022 mund t'i ndihmojë qytetarët të kuptojnë zbatimin e hershëm dhe rezultatet e planeve të integritetit.

OSHC-të mund të jenë një aset për plotësimin e boshllëqeve në zbatim. Pas përfundimit të ciklit të planit të veprimit, IDM-ja së bashku me Agjencinë Suedeze për Bashkëpunim Ndërkombëtar për Zhvillim (SIDA) informuan institucionet përgjegjëse se do t'i ofronin asistencë teknike

ALSAI-së për të përfshirë monitorimin e planeve të integritetit në proceset e tyre të kontrollit të jashtëm dhe auditimit publik.²⁴ GRECO gjithashtu nënvizoi nevojën për të adresuar rreziqet e integritetit midis ministrave dhe këshilltarëve politikë,²⁵ të cilat IDM-ja vuri në dukje se do të mbulohen në Kodin e Etikës që do të zhvillohet si mandat i planeve të integritetit.²⁶ Në vijim, do të ishte e rëndësishme që kodi të përfshijë edhe stafin politik në përputhje me rregullat e përditësuara për etikën në administratën publike.²⁷

Angazhimi numër 2: Regjistri i pronësisë përfituese

Ministria e Financave dhe Ekonomisë (MFE)

Konteksti dhe objektivat

Ky angazhim kishte për qëllim miratimin e një ligji dhe aktesh nënligjore për një regjistër qendror të pronësisë përfituese si pjesë e strategjisë së Shqipërisë kundër korrupsionit. Duke u siguruar që informacioni i pronësisë përfituese është i saktë, i përditësuar dhe i disponueshëm për autoritetet publike, zbatimi i këtij angazhimi do të përmbushte një rekomandim nga Vlerësimi i Masave Kundër Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit (MONEYVAL). Krijimi i një regjistri të pronësisë përfituese është gjithashtu në përputhje me angazhimin politik të nivelit të lartë të Shqipërisë për të punuar me Task Forcën e Veprimit Financiar (FATF) dhe Komitetin e Ekspertëve për Vlerësimin e MONEYVAL për të forcuar regjimin kundër pastrimit të parave në vend.²⁸

A e hapi qeverinë? Margjinale

Angazhimi kishte katër etapa, i pari prej të cilëve u përfundua në gusht 2020 pas miratimit nga parlamenti të Ligjit për Regjistrin e Pronësisë Përfituese.²⁹ Ai mandaton publikimin e të dhënave të pronësisë përfituese të qasshme lirisht, të cilat përfshijnë informacione të tilla si emri, mbiemri, shtetësia dhe informacione të tjera bazë. Ndryshimet në ligj në vitin 2022 rritën dënimet maksimale për mosregjistrim nga 500 000 lekë në 600 000 lekë (afërsisht 5 000 euro)³⁰ dhe numrin e subjekteve që kërkohen për t'u regjistruar, dhe prezantoi kërkesën për regjistrimin e njëkohshëm të pronarëve përfitues përfundimtarë.³¹

Piketat 2, 3 dhe 4 gjithashtu u përfunduan.³² MEF-ja krijoi një nëngrup ndërinstucional që shqyrtoi ligjet dhe praktikën më të mira ndërkombëtare për të sugjeruar rekomandime për Regjistrin Shqiptar të Pronarëve Përfitues (RBO).³³ Në datën 24 dhjetor 2020, Këshilli i Ministrave miratoi vendimet nr. 1088³⁴ dhe nr. 1090³⁵ mbi funksionet e regjistrit dhe publikimin e të dhënave si dhe specifikimin e subjekteve që janë të detyruar të regjistrohen, afatin kohor të regjistrimit, aktorët përgjegjës që duhet të regjistrojnë dhe përditësojnë informacionin e tyre, si dhe rregullat për komunikimin elektronik dhe shkëmbimin e të dhënave. Së bashku me Ligjin për RBO-në, këto vendime rregullojnë verifikimin e të dhënave dhe vendosin sanksione për mospërputhje.

Regjistri u prezantua më 1 shkurt 2021 dhe është i disponueshëm në faqen e internetit të Qendrës Kombëtare të Biznesit qkb.gov.al, i cili rendit detyrimet ligjore për regjistrim dhe i referohet sanksioneve të parashikuara në ligj.³⁶ Pas inspektimit, studiuesi i IRM-së ishte në gjendje të shfletonte regjistrin sipas subjekteve raportuese dhe statusit të aplikimit për regjistrim pa pasur nevojë të krijonte një llogari, të siguronte ndonjë identifikim dhe/ose të paguante një tarifë. Me fjalë të tjera, çdokush mund të shkarkojë një ekstrakt të thjeshtë të të dhënave aktuale të regjistrimit dhe një fragment historik që përmban datën e fundit të regjistrimit të të dhënave, emrin dhe mbiemrin e pronarit(ve) përfitues, shtetësinë, vitin dhe

muajin e lindjes, datën e themelimit të një individi si pronar përfitues, si dhe llojin (direkt/indirekt) dhe përqindjen e pronësisë.

Raporti i vetëvlerësimit të qeverisë zbuloi se ka të dhëna shtesë të pronarëve përfitues në RBO që janë në dispozicion vetëm për disa autoritete shtetërore dhe persona të autorizuar.³⁷ Numri dhe përqindja e kompanive dhe subjekteve jofitimprurëse që kanë regjistruar informacionin e tyre mbi pronësinë përfituese ka patur gjithashtu rritje të qëndrueshme gjatë gjithë periudhës së zbatimit të planit të veprimit. Në mars 2022, shifrat ishin 96% (kompani) dhe 86% (entitete jofitimprurëse).³⁸ Në dhjetor 2022, shifrat u rritën në 97% (kompani) dhe 98.5% (entitete jofitimprurëse).³⁹ Në qershor 2023, këto shifra u raportuan në 40 797 nga 41 823 kompani (97,5%) dhe 2 385 nga 2 517 subjekte jofitimprurëse (94,8%).⁴⁰

Përqindja e lartë e shoqërive të regjistruara dhe subjekteve jofitimprurëse tregoi se zbatimi i angazhimit kishte arritur një sukses të hershëm. Megjithatë, sipas Partners Albania, shumë të dhëna në regjistrë janë të paplota, të pasakta dhe jokonsistente.⁴¹ Përveç nivelit më të lartë të saktësisë në informacionin e dhënë nga subjektet jofitimprurëse në krahasim me kompanitë, mungonin shumë të dhëna për aksionerët e kompanive, megjithëse informacione më të detajuara për pronarët gjenden në regjistrin e bizneseve. Në raportin e saj të rishikimit të kolegëve të vitit 2023 mbi shkëmbimin e informacionit sipas kërkesës në Shqipëri, Organizata për Bashkëpunim dhe Zhvillim Ekonomik (OECD) nënvizoi nevojën për të dhëna të përshtatshme, të sakta dhe të përditësuara të RBO-së.⁴²

Partners Albania shprehu gjithashtu shqetësime për procedurat tepër komplekse për organizatat e reja ose të largëta, regjistrimet e dyfishta të pronarëve përfitues dhe efektin disproporcional të gjobave nëse vendosen ndaj subjekteve jofitimprurëse, të cilat mund të çojnë në tkurrjen e hapësirës qytetare. MEF-ja e zgjati afatin për regjistrimin e informacionit mbi pronësinë përfituese deri më 30 qershor 2022 dhe vendosi të falë ose të rimbursojë subjektet që nuk ishin regjistruar deri në afatin e mëparshëm.⁴³ Nuk ka ende prova për të vlerësuar efektin e sanksioneve.

Përpara këtij angazhimi, Shqipëria nuk kishte një regjistrë qendror të pronësisë përfituese.⁴⁴ Vetëm autoritetet publike u lejuan të përcaktonin se cilat institucione financiare mbanin informacion për një person me interes dhe të kërkonin të dhëna prej tyre. KE komentoi se RBO -ja ka përmirësuar aksesin në informacionin e aktorëve ekonomikë dhe zbaton një kërkesë kyçe të direktivës së BE-së kundër pastrimit të parave.⁴⁵ Megjithatë, FATF ende e rendit Shqipërinë si një juridiksion me mangësi në luftën kundër pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit.⁴⁶

Ndërsa shumica e njësive ekonomike janë regjistruar në RBO, ky angazhim kontribuoi në rezultate të hershme marginale pasi të dhënat e RBO nuk janë domosdoshmërisht të përshtatshme, të sakta dhe të përditësuara. Kjo kufizon efektin e regjistrimit në përmirësimin e ndjeshëm të transparencës dhe llogaridhënies së pronësisë përfituese ose që të përdoret për të luftuar pastrimin e parave dhe financimin e terrorizmit.

Duke parë përpara

Plani i ardhshëm i veprimit të Shqipërisë për periudhën 2023–2025 përmban një angazhim që synon përmirësimin e procesit të regjistrimit për pronarët përfitues në RBO.⁴⁷ Edhe pse Vendimet Nr. 1088 dhe 1090 përcaktojnë mekanizma për të garantuar saktësinë e të dhënave, OSHC-të kanë vënë në dukje çështjet mbi sigurimin e saktësisë së të dhënave në praktikë. Për

të kapërcyer këtë, autoritetet mundet, për shembull, të vendosin sanksione që përjashtojnë pjesëmarrjen në ofertat e prokurimit publik për subjektet që me vetëdije ofrojnë të dhëna të pasakta për RBO-në. Për më tepër, qeveria mund t'i japë prioritet zhvillimit të procedurave për verifikimin e të dhënave për RBO-në. Mund të përdoren si referencë përvojat e vendeve të tjera të OGP-së si Danimarka dhe Republika Sllovaqe në verifikimin e të dhënave të pronësisë përfituese pas dorëzimit si dhe mundësimin e publikut për të raportuar të dhëna të dyshimta.⁴⁸

Rishikimi i Planit të Veprimit të IRM-së: Shqipëria 2020–2022, Partneriteti i Qeverisjes së Hapur, 29 korrik 2021, <https://www.opengovpartnership.org/documents/albania-action-plan-review-2020-2022>.

² Pikat 1-8 treguan se të gjitha ministritë e qeverisë qendrore do të miratonin plane integriteti. Shih shembuj të planeve të integritetit:

- "Plani i integritetit të Ministrisë së Drejtësisë 2020–2023", Ministria e Drejtësisë, Prill 2021, https://www.drejtesia.gov.al/wp-content/uploads/2021/04/2.-Plani-i-Integritetit-p%C3%ABr-Ministrin%C3%AB-e-Drejt%C3%ABsis-%C3%AB-2020-2023_EN.pdf.
- "Plani i integritetit të Ministrisë së Mbrojtjes", Ministria e Mbrojtjes, Prill 2022, <https://www.mod.gov.al/images/dokumente-strategjike/2022/veprim-plan-integriteti-MoD-2022-2025-eng-141022.pdf>.
- "Plani i integritetit të Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë", Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë, 31 Mars 2023, <https://www.infrastruktura.gov.al/rregullore-5>.
- "Plani i Veprimit për Zbatimin e Planit të Integritetit të Ministrisë së Brendshme 2022–2024", Ministria e Brendshme, tetor 2022, <https://mb.gov.al/wp-content/uploads/2022/10/PLANI-I-VEPRIMIT-T%C3%8B-PLANIT-T%C3%8B-INTEGRITETIT-T%C3%8B-MB-2022-2024-1.pdf>.
- "Urdhri Nr. 225, i datës 27.04.2022 për Miratimin e Planit të Integritetit për Ministrinë e Arsimit dhe Sportit 2022–2025," [Urdhri Nr. 225], i datës 27.04.2022 për Miratimin e Planit të Integritetit për Ministrinë e Arsimit dhe Sportit, 2022–2025] Ministria e Arsimit dhe Sporteve, 27 prill 2022 <https://arsimi.gov.al/27167-2>.
- "Plani i Integritetit", [Plani i Integritetit], Ministria e Financave dhe e Ekonomisë, Nëntor 2021, <https://financa.gov.al/plani-i-integritetit>.
- "Matrica e Planit të Veprimit", [Matrica e Planit të Veprimit], Ministria e Turizmit dhe e Mjedisit, Tetor 2022, <https://turizmi.gov.al/wp-content/uploads/2022/10/Matrica-e-Planit-te-Integritetit.pdf>.
- "Urdhri Nr. 267, i datës 22.04.2022 për Miratimin e Planit të Integritetit të Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale 2022–2025," [Urdhri Nr. 267, i datës 22.04.2022 për Miratimin e Planit të Integritetit të Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale 2022–2025], Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, 24 prill 2022, <https://shendetesia.gov.al/wp-content/uploads/2022/04/urdher-nr.-267-per-miratimin-e-planit-te-integritetit-te-MSHMS-2022-2025.pdf>.
- "Urdhri Nr. 163, i datës 01.04.2022 për Miratimin dhe Zbatimin e Planit të Integritetit për MBZHR-NË 2022–2025," [Urdhri Nr.163, i datës 01.04.2022 për Miratimin dhe Zbatimin e Planit të Integritetit të Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural 2022–2025], Ministria e Bujqësisë dhe e Zhvillimit Rural, 1 prill 2022, <https://bujqesia.gov.al/wp-content/uploads/2022/10/Plani-i-Integritetit-dhe-matrica.pdf>.

³ "Metodologjia e Vlerësimit të Rrezikut të Integritetit për Institucionet e Qeverisjes Qendrore", Ministria e Drejtësisë, Qershor 2020, https://www.drejtesia.gov.al/wp-content/uploads/2021/04/4.-Metodologjia-e-Vler%C3%ABsimit-t%C3%AB-Riskut-t%C3%AB-Integritetit-p%C3%ABr-Institucionet-e-Qeverisjes-Qendrore_EN.pdf.

⁴ Sipas Rovena Sulstarovës (Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim), korrespondencë me email me studiuesin e IRM-së, 8 mars 2023: gjashtë ministritë ishin Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Ministria e Kulturës, Ministria e Arsimit dhe Sportit, Ministria e Turizmit dhe e Mjedisit, Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë dhe Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme. IDM-ja po ashtu ofroi asistencë teknike për 21 bashki, Këshillin e Lartë të Prokurorisë, Komisionerin për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale, Institutin e Shëndetit Publik dhe administratën e Kuvendit të Shqipërisë në hartimin e planeve të integritetit. IDM-ja po zhvillon dhe teston një instrument për monitorimin qytetar të zbatimit të planeve të integritetit të cilin do ta zbatojë në institucionet e synuara pas një thirrjeje të hapur për propozime.

⁵ "Raporti i Pestë i Raundit të Vlerësimit të Përputhshmërisë për Shqipërinë", Grupi i Shteteve kundër Korrupsionit, 3 mars 2023 <https://rm.coe.int/fifth-evaluation-round-preventing-corruption-and-promoting-integrity-i/1680aa6125>.

⁶ Ministria e Drejtësisë, komenti dhënë IRM-së gjatë parapublikimit të raportit, 2 gusht 2023.

⁷ Ministria e Drejtësisë, korrespondencë me email me studiuesin e IRM-së, 19 dhjetor 2022.

- ⁸ "Raporti i Vetëvlerësimit të Fundit të Shqipërisë 2020–2022", Partneriteti për Qeverisje të Hapur, 5 dhjetor 2022, <https://www.opengovpartnership.org/documents/albania-end-of-term-self-assessment-report-2020-2022>, 68; "Buletini Elektronik", [E-Buletin], Ministria e Drejtësisë, qasje në gusht 2023, <https://drejtesia.gov.al/e-buletin>.
- ⁹ "Raport Monitorimi Zbatimi i Planit të Integritetit të Ministrisë së Drejtësisë 2021," [Raport Monitorimi i Zbatimit të Planit të Integritetit të Ministrisë së Drejtësisë], Ministria e Drejtësisë, maj 2022, https://www.drejtesia.gov.al/wp-content/uploads/2022/05/Raport-Monitorimi-PI-MD_2021.pdf.
- ¹⁰ "Raport Monitorimi Zbatimi i Planit të Integritetit të Ministrisë së Drejtësisë Janar–Qershor 2022," [Raport Monitorimi i Zbatimit të Planit të Integritetit të Ministrisë së Drejtësisë Janar–Qershor 2022], Ministria e Drejtësisë, tetor 2022, https://www.drejtesia.gov.al/wp-content/uploads/2022/10/Raport-Monitorimi-PI-MD_6M-1-2022.pdf.
- ¹¹ Sulstarova, korrespondencë me email.
- ¹² Rovena Pregja (Ministria e Drejtësisë), intervistë nga studiuesi i IRM-së, 7 dhjetor 2022.
- ¹³ Sulstarova, korrespondencë me email.
- ¹⁴ "Raporti i Pestë i Raundit të Vlerësimit të Përputhshmërisë për Shqipërinë", Grupi i Shteteve kundër Korrupsionit.
- ¹⁵ Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim, koment i dhënë IRM-së gjatë parapublikimit të raportit, 27 korrik 2023.
- ¹⁶ "Raporti i Pestë i Raundit të Vlerësimit të Përputhshmërisë për Shqipërinë", Grupi i Shteteve kundër Korrupsionit.
- ¹⁷ "Raporti i Vetëvlerësimit të Fundit të Afatit të Shqipërisë 2020–2022", Partneriteti për Qeverisje të Hapur.
- ¹⁸ Sulstarova, korrespondencë me email.
- ¹⁹ "Raporti mbi Shqipërinë 2022", Komisioni Evropian, 12 tetor 2022, <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-10/Albania%20Report%202022.pdf>, 62.
- ²⁰ "Raporti i Pestë i Raundit të Vlerësimit të Përputhshmërisë për Shqipërinë", Grupi i Shteteve kundër Korrupsionit.
- ²¹ Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim, koment i dhënë IRM-së gjatë parapublikimit të raportit. Shih shembujt:
- "Raport Monitorimi Zbatimi i Planit të Integritetit të Ministrisë së Arsimit dhe Sportit 2022", [Raport Monitorimi i Zbatimit të Planit të Integritetit të Ministrisë së Arsimit dhe Sportit 2022], Ministria e Arsimit dhe Sportit, Mars 2023, <https://arsimi.gov.al/wp-content/uploads/2023/03/Raport-Monitorimi-i-Planit-t%C3%AB-Integritetit-t%C3%AB-MAS.pdf>.
 - "Raport Monitorimi i Zbatimit të Planit të Integritetit të Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë për Vitin 2022," [Raport Monitorimi i Implementimit të Planit të Integritetit të Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë 2022], Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë, Shkurt 2022, <https://www.infrastruktura.gov.al/wp-content/uploads/2023/02/Raporti-i-monitorimit-2022.pdf>.
 - "Raport Monitorimi/Zbatimi i Planit të Integritetit, Ministria e Mbrojtjes 2022," [Raporti i Monitorimit/Zbatimit të Planit të Integritetit, Ministria e Mbrojtjes 2022], Ministria e Mbrojtjes, 1 shkurt 2023, <https://www.mod.gov.al/images/dokumente-strategjike/2023/raporti-monitorimi-zbatimi-plani-integritetit-MoD-010223.pdf>.
 - "Raport Monitorimi Zbatimi i Planit të Integritetit të Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural 2022," [Raport i Monitorimit të Zbatimit të Planit të Integritetit për Ministrinë e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural 2022], Mars 2023, Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, <https://bujqesia.gov.al/wp-content/uploads/2023/03/Raport-Monitorimi.pdf>.
- ²² Julijana Hoxha (Partners Albania), korrespondencë me email me studiuesin e IRM-së, 16 mars 2023.
- ²³ Sulstarova, korrespondencë me email.
- ²⁴ Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim, koment.
- ²⁵ "Raporti i Pestë i Raundit të Vlerësimit të Përputhshmërisë për Shqipërinë", Grupi i Shteteve kundër Korrupsionit.
- ²⁶ Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim, koment.
- ²⁷ Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim, koment.
- ²⁸ "Juridiksionet nën monitorim të shtuar, 23 tetor 2020", Task Forca e Veprimit Financiar, 23 tetor 2020, <http://www.fatfgafi.org/publications/high-risk-and-other-monitored-jurisdictions/documents/increased-monitoring-october-2020.html>.
- ²⁹ "Ligji Nr. 112/2020 për Regjistrin e Pronarëve Përfitues", Fletorja Zyrtare Nr. 149, 13 gusht 2020.
- ³⁰ Ky sanksion financiar është më i ulët në krahasim me vendet e tjera, duke nënkuptuar se mund të ketë një efekt më të madh në pajtueshmërinë e bizneseve më të vogla sesa ato më të mëdha. Shih: "Ligji nr. 6/2022 për ndryshimet në ligjin për Regjistrin e Pronarëve Përfitues", Gazeta Zyrtare Nr. 25, 15 shkurt 2022; "Hartimi i sanksioneve dhe zbatimi i tyre për zbulimin e pronësisë përfituese," Pronësia e Hapur, 28 prill 2022, <https://www.openownership.org/en/publications/designing-sanctions-and-their-enforcement-for-beneficial-ownership-disclosure/types-of-sanctions-in-beneficial-ownership-disclosure-regimes>.
- ³¹ "Ndryshimet në Ligjin për Regjistrin e Pronarëve Përfitues", KPMG, shkurt 2022, <https://home.kpmg/al/en/home/insights/2022/02/amendments-to-the-law-on-beneficial-owners-registry.html>.

- ³² "Plani i Veprimit për Shqipërinë 2020–2022", Partneriteti për Qeverisje të Hapur, 30 dhjetor 2020, <https://www.opengovpartnership.org/documents/albania-action-plan-2020-2022>; "Raporti i Vetëvlerësimit të Fundit të Afatit të Shqipërisë 2020–2022", Partneriteti për Qeverisje të Hapur,
- ³³ "Raporti i Vetëvlerësimit të Fundit të Afatit të Shqipërisë 2020–2022", Partneriteti për Qeverisje të Hapur.
- ³⁴ Shih: "Vendim Nr. 1088, datë 24.12.2020," [Vendim Nr. 1088, datë 24.12.2020], Këshilli i Ministrave, 24 dhjetor 2020, <https://ccidr.al/wp-content/uploads/Vendim-1088-Procedurat-e-regjistrimit-te-pronarit-perfitues.pdf>; "Vendimi Nr. 273, datë 12.05.2021," [Vendimi nr. 273, datë 12.05.2021], Këshilli i Ministrave, 12 maj 2021, <https://www.tatime.gov.al/shkarko.php?id=10323>; "Vendimi Nr. 328, datë 01.05.2021," [Vendimi Nr. 328, datë 1 maj 2021], Komisioneri Shtetëror i Zgjedhjeve, 1 maj 2021, <https://kqz.gov.al/wp-content/uploads/Akte-komisioneri/2021/05/Vendim-328-date-01.05.2021-Shqyrtim-Rezultati-i-Prokurorise-per-Artur-Baku-01.05.2021.pdf>.
- ³⁵ "Vendimi Nr. 1090, datë 24.12.2020," [Vendim Nr. 1090, datë 24 dhjetor 2020], Këshilli i Ministrave, 24 dhjetor 2020, <https://qkb.gov.al/media/38113/vendim-2020-12-24-1090.pdf>.
- ³⁶ "Krijimi dhe administrimi i Regjistrimit të Pronarëve Përfitues", [Krijimi dhe Administrimi i Regjistrimit të Pronarëve Përfitues], Qendra Kombëtare e Biznesit, qasja më 15 gusht 2023, <https://qkb.gov.al/informacion-mbi-proceduren/regjistri-i-pronar%C3%ABve-p%C3%ABrfitues/regjistrimi-fillestar-t%C3%AB-pronarit-p%C3%ABrfitues>.
- ³⁷ Sipas "Raportit të Vetëvlerësimit të Fundit të Afatit të Shqipërisë 2020-2022", Partneriteti për Qeverisje të Hapur: personat e autorizuar janë "personat e autorizuar për të përfaqësuar subjektin raportues vetëm në të dhënat e regjistruara në regjistrin për subjektin që përfaqësojnë". Autoritetet shtetërore kompetente janë Drejtoria e Përgjithshme për Parandalimin e Pastrimit të Parave, Banka e Shqipërisë, Drejtoria e Përgjithshme e Tatimeve, Autoriteti i Mbikëqyrjes Financiare, Drejtoria e Përgjithshme e Policisë së Shtetit, Prokuroria dhe Struktura e Posaçme Kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar (SPAK).).
- ³⁸ "Raporti i Shqipërisë 2022", Komisioni Evropian, 49.
- ³⁹ "Raporti i Vetëvlerësimit të Përfundimit të Afatit të Shqipërisë 2020-2022", Partneriteti për Qeverisje të Hapur, 75.
- ⁴⁰ Qendra Kombëtare e Biznesit, komenti dhënë IRM-së gjatë parapublikimit të raportit, 2 gusht 2023.
- ⁴¹ Juljana Hoxha, korrespondencë me email.
- ⁴² "Forumi Global për Transparencën dhe Shkëmbimin e Informacionit për Qëllime Tatimore: Shqipëri 2023 (Raund i Dytë)," Organizata për Bashkëpunim dhe Zhvillim Ekonomik, 28 mars 2023, <https://doi.org/10.1787/0fdc1657-en>.
- ⁴³ "Ndryshime të reja në Ligjin 112/2020 për Regjistrin e Pronarëve Përfitues", Bogalaw Journal, përditësuar më 27 qershor 2022, <https://bogalawjournal.com/new-amendments-to-the-law-112-2020-on-the-registry-of-beneficial-owners>.
- Rishikimi i Planit të Veprimit të IRM-së: Shqipëri 2020-2022", Partneriteti për Qeverisje të Hapur, 8.
- ⁴⁵ "Raporti i Shqipërisë 2022", Komisioni Evropian, 55.
- ⁴⁶ "Juridiksionet nën monitorim shtesë, 23 qershor 2023", Task Forca e Veprimit Financiar, 23 qershor 2023, <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/High-risk-and-other-monitored-jurisdictions/Increased-monitoring-june-2023.html#Albania>.
- ⁴⁷ "Plani Kombëtar i Veprimit për Shqipërinë 2023-2025", Partneriteti për Qeverisje të Hapur, 5 prill 2023, <https://www.opengovpartnership.org/documents/albania-action-plan-2023-2025>.
- ⁴⁸ Tymon Kiepe, "Verifikimi i të dhënave të pronësisë përfituese", Pronësia e Hapur, 7 maj 2020, <https://www.openownership.org/en/publications/verification-of-beneficial-ownership-data/verification-at-the-point-of-submission>.

Pjesa III. Pjesëmarrja dhe Bashkëkrijimi

Shqipëria veprimi në kundërshtim me procesin e OGP-së gjatë bashkëkrijimit të planit të veprimit. Pjesëmarrja e shoqërisë civile ishte e ulët gjatë gjithë ciklit të planit të veprimit. Shqipëria tregoi progres drejt përmbushjes së standardeve të OGP-së gjatë zbatimit pasi krijoi një forum shumëpalësh që mund të përmirësonte angazhimin me shoqërinë civile për të zhvilluar planin e ardhshëm të veprimit.

Koordinatori Kombëtar në Kryeministri mbikëqyr pjesëmarrjen e Shqipërisë në OGP. Ai është përgjegjës për koordinimin me palët e interesuara si me qeverinë ashtu edhe me shoqërinë civile, si dhe për komunikimin e progresit të Shqipërisë për qeverisjen e hapur me publikun dhe komunitetin OGP.

Në bashkëkrijimin e planit të pestë të veprimit, qeveria ftoi organizatat e shoqërisë civile (OSHC) të merrnin pjesë në anketat para konsultimeve në katër fusha prioritare që ishin paracaktuar nga qeveria.¹ Në këtë fazë, qeveria kishte zgjedhur tashmë angazhimet dhe sondazhet shtronin pyetje që synonin të mblidhnin mbështetje për ato zgjedhje, si dhe pyetje të përgjithshme për qeverisjen e hapur. Për shembull, Ministria e Drejtësisë dorëzoi një pyetësor mbi planet e integritetit ministror që kërkonte sugjerime shtesë për këtë çështje, e cila më vonë u bë Angazhimi 1. Parazgjedhja uli interesin e shoqërisë civile për planin e veprimit, sepse nuk ishte e qartë sesi do t'i shtonte vlerë atij përfshirja e tyre. Dy propozime të shoqërisë civile u refuzuan, ndërsa angazhimet e tjera u informuan nga bisedat e gjata ndërmjet ministrive dhe OSHC-ve specifike me të cilat po punonin jashtë procesit të bashkë-krijimit. Në të ardhmen, angazhimi i OSHC-ve në fillim të procesit mund të ndihmojë në zhvendosjen e fokusit në rezultate specifike bazuar në një ekuilibër midis prioriteteve të qeverisë dhe shoqërisë civile.

Pas zgjedhjeve legislative, Shqipëria nuk pati një drejtim politik të nivelit të lartë për OGP-në ndërmjet prillit 2021 dhe shtatorit 2022, e pas kësaj qeveria emëroi Ministrin e Shtetit për Standardet dhe Shërbimet si drejtuesin e ri të OGP-së të nivelit të lartë dhe riemëroi të njëjtën pikë qeveritare të kontaktit. Megjithatë, kjo nuk e ndryshoi nivelin e angazhimit ndërmjet qeverisë dhe shoqërisë civile pasi nuk kishte konsultime të rregullta për ecurinë e zbatimit të planit të veprimit. Shumë aktorë të shoqërisë civile të intervistuar nga studiuesi i IRM-së konfirmuan se qeveria nuk i angazhoi ata në procesin e OGP-së.² Një palë e interesuar vuri në dukje se ndërsa kishte konsultim për raportin e vetëvlerësimit, ai u mbajt në një afat të ngushtë me vetëm një javë për të dhënë komente në 15-22 nëntor 2022.³

Në tetor 2021, një urdhër ministror krijoi një forum shumëpalësh prej 16 anëtarësh të quajtur the Komiteti Shumëpalësh për OGP-në. Ai përbëhet nga 10 përfaqësues nga Këshilli i Ministrave dhe gjashtë aktorë të shoqërisë civile.⁴ IRM-ja nuk ishte në gjendje të gjente informacion për përbërjen e komitetit në fund të periudhës së zbatimit. Fillimisht pritej që zëvendëskryeministri të bashkëkryesonte forumin me një homolog të shoqërisë civile, por ristrukturimi i brendshëm brenda qeverisë bëri që Ministri i Shtetit për Standardet e Shërbimit të merrte rolin në vend të tij.⁵ Komiteti u takua më 11 nëntor 2022 për herë të parë për të diskutuar rregullat e procedurës dhe zhvillimin e planit të pestë të veprimit.⁶ Më 15 nëntor 2022, Zyra e Kryeministrit u takua me Këshillin Kombëtar të Shoqërisë Civile për të paraqitur iniciativën e OGP-së dhe për të nxitur pjesëmarrjen e shoqërisë civile në bashkëkrijimin e planit të veprimit 2023-2025.⁷ Më 30 nëntor 2022, forumi mbajti një takim të dytë për të diskutuar raportin e vetëvlerësimit.⁸ Përfaqësuesit e shoqërisë civile ishin të pranishëm në të dy takimet e forumit me shumë palë.⁹

Krijimi i forumit me shumë palë e ndihmoi Shqipërinë të përmbushte kërkesat minimale të procesit të OGP-së dhe hapi mundësinë për një bashkëpunim më të fortë midis qeverisë dhe shoqërisë civile. Reagimet ndaj ndërveprimeve të hershme të forumit ishin të përziera mes përfaqësuesve të shoqërisë civile. Disa mendonin se ishte një përmirësim, por të tjerë zbuluan se ndërveprimet ishin ende të kufizuara dhe të pamjaftueshme.¹⁰

Pajtueshmëria me kërkesat minimale

IRM-ja vlerëson nëse vendet anëtare i plotësuan kërkesat minimale sipas Standardeve të Pjesëmarrjes dhe Bashkëkrijimit të OGP-së për qëllime të rishikimit procedural. Sipas Rishikimit të Planit të Veprimit të Shqipërisë, Shqipëria **nuk** veproi sipas procesit të OGP-së gjatë bashkëkrijimit të planit të veprimit.¹¹ Gjatë zbatimit, vendeve u kërkohet të mbajnë një bazë të dhënash të OGP-së dhe t'i ofrojnë publikut informacion mbi zbatimin e planit të veprimit. Depoja duhet të jetë në internet, të përditësohet të paktën një herë gjatë ciklit të planit të veprimit dhe të përmbajë dëshmi të zhvillimit dhe zbatimit të planit të veprimit. Nisur nga këto kërkesa, Shqipëria **veproi në pajtim** me procesin e OGP-së gjatë periudhës së zbatimit të planit të veprimit.¹²

Çelësi

- I gjelbër = Përmbush standardin
- I verdhë = Në vijim (janë ndërmarrë hapa për të përmbushur këtë standard, por standardi nuk është plotësuar)
- I kuqe = Nuk ka dëshmi veprimi

Ka vepruar sipas procesit të OGP-së gjatë periudhës së zbatimit?	
Qeveria e mirëmbajti bazën e OGP-së që është në internet ogp.gov.al dhe e përditësoi të paktën një herë gjatë ciklit të planit të veprimit. Ajo përmban informacion mbi zhvillimin e planit të veprimit, por nuk ka dëshmi të zbatimit. Qeveria publikoi gjithashtu një raport vetëvlerësimi për bazën e të dhënave, ¹³ por nuk përmban evidencë për përmbushjen e angazhimeve.	I verdhë
Qeveria i dha publikut disa informacione mbi planin e veprimit gjatë periudhës së zbatimit nëpërmjet publikimit të një raporti të vetëvlerësimit. Më 30 nëntor 2022, qeveria prezantoi raportin në forumin e sapoformuar me shumë palë.	I verdhë

Rishikimi i Planit të Veprimit të IRM-së: Shqipëria 2020–2022, Partneriteti i Qeverisjes së Hapur, 29 korrik 2021, <https://www.opengovpartnership.org/documents/albania-action-plan-review-2020-2022>.

² Shënime mbi intervistën dhe korrespondencën e IRM-së me palët e interesuara të shoqërisë civile:

- Dy palë të interesuara thanë se ishin të përfshirë në bashkëkrijimin e planit të ardhshëm të veprimit: Rovena Sulstarova (Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim), korrespondencë me email me studiuesin e IRM-së, 8 mars 2023; Eda Nocka (Qendra ALTRI), korrespondencë me email me studiuesin e IRM-së, 13 mars 2023.
- Një palë e interesuar tha se përfshirja e tyre ishte e kufizuar: Juljana Hoxha (Partners Albania), korrespondencë me email me studiuesin e IRM-së, 16 mars 2023.
- Një palë e interesuar tha se ata nuk ishin të përfshirë në procesin e OGP-së: Geri Shella (Qendra për Çështjet e Informacionit Publik – INFOCIP), korrespondencë me email me studiuesin e IRM-së, 9 nëntor 2022.

- IRM kontaktoi me palë të tjera të interesuara, por nuk mori asnjë përgjigje, duke përfshirë Institutin Co-PLAN për Zhvillimin e Habitatit, Roma Active, Instituti për Zhvillim, Kërkim dhe Alternativa (IDRA), ICC Shqipëri, Qendra për të Drejtat e Fëmijëve në Shqipëri (CRCA), Lëvizja Evropiane Shqipëri (EM-AL), Instituti i Bashkëpunimit dhe Zhvillimit (CDI) dhe Komiteti i Helsinkit për Shqipërinë. Emaillet e dërguara në Fondacionin e Shoqërisë së Hapur (OSF) Shqipëri dhe Institutit Kombëtar Demokratik (NDI) nuk u dorëzuan për shkak të një defekti në server.

³ Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim, koment i dhënë IRM-së gjatë parapublikimit të raportit, 27 korrik 2023.

⁴ “Urdhër Nr. 145, datë 20.12.2021 për Ngritjen dhe Funkcionimin e Komitetit Shumëpalësh mbi Partneritetin për Qeverisjen e Hapur” [Urdhër i Kryeministrit Nr. 145, datë 20 dhjetor 2021 Për Ngritjen dhe Funkcionimin e Komitetit Shumëpalësh mbi Partneritetin për Qeverisjen e Hapur], OGP Shqipëri, 20 dhjetor 2021, https://ogp.gov.al/uploads/2022/12/UKM_Nr_145_Dt_20_12_2021.pdf.

⁵ Emerlinda Pema (Ministria e Shtetit për Standardet dhe Shërbimet), intervistë nga studiuesi i IRM-së, 22 dhjetor 2022; “Urdhër Nr. 177, datë 28.10.2022 për Disa Ndryshime në Urdhrin Nr. 145, datë 20.12.2021, të Kryeministrit mbi Ngritjen dhe Funkcionimin e Komitetit Shumëpalësh mbi Partneritetin për Qeverisjen e Hapur,” [Urdhër i Kryeministrit Nr. 177, datë 28 tetor 2022 mbi Ndryshimet në Urdhrin Nr. 145, datë 20 dhjetor 2021, mbi Ngritjen dhe Funkcionimin e Komitetit Shumëpalësh për Partneritetin e Qeverisjes së Hapur], OGP Shqipëri, 28 tetor 2022, https://ogp.gov.al/uploads/2022/12/UKM_Nr_177_Dt_28_1_2022.pdf.

⁶ “Takimi i komitetit shumëpalësh mbi partneritetin për qeverisjen e hapur, Axhenda,” [Takimi i Komitetit Shumëpalësh mbi Partneritetin për Qeverisjen e hapur] OGP Shqipëri, 11 nëntor 2021, <https://ogp.gov.al/uploads/2022/12/Agjenda.pdf>.

⁷ Procesverbali i takimit është i disponueshëm në gjuhën shqipe. Shih: “Mbledhje e Këshillit Kombëtar për Shoqërinë Civile”, [Mbledhja e Këshillit Kombëtar për Shoqërinë Civile], OGP Shqipëri, 15 nëntor 2022 https://ogp.gov.al/uploads/2022/12/KKSHC_15112022.pdf.

⁸ Pema, intervistë; “Takimi i komitetit shumë-palësh mbi partneritetin për qeverisjen e hapur, Axhenda,” [Takimi i Komitetit Shumëpalësh mbi Partneritetin për Qeverisjen e Hapur], OGP Shqipëri, 30 nëntor 2021, <https://ogp.gov.al/uploads/2022/12/Agjenda%20Mbledhjes%20Komiteti%20OGP%2030.11.2022%20Shqip.pdf>.

⁹ Emerlinda Pema (Ministria e Shtetit për Standardet dhe Shërbimet), korrespondencë me email me studiuesin e IRM-së, 30 maj 2023.

¹⁰ Juljana Hoxha, korrespondencë me email; Nocka, korrespondencë me email; Sulstarova, korrespondencë me email.

Rishikimi i Planit të Veprimit të IRM-së: Shqipëri 2020–2022”, Partneriteti për Qeverisje të Hapur.

¹² Ju lutemi vini re se vlerësimi i ardhshëm i IRM-së do të fokusohet në përputhshmërinë me standardet e përditësuara të bashkëkrijimit dhe pjesëmarrjes së OGP që hynë në fuqi më 1 janar 2022. Shih: “Standardet e Pjesëmarrjes dhe Bashkëkrijimit të OGP-së”, Partneriteti për Qeverisje të Hapur, 24 nëntor 2021, <https://www.opengovpartnership.org/ogp-participation-co-creation-standards>.

¹³ “Raporti i Vetëvlerësimit të Fundit të Shqipërisë 2020–2022”, Partneriteti për Qeverisje të Hapur, 5 dhjetor 2022, <https://www.opengovpartnership.org/documents/albania-end-of-term-self-assessment-report-2020-2022>.

Pjesa IV. Metodologjia dhe Treguesit e IRM-së

Ky raport mbështet llogaridhënien dhe mësimin e anëtarëve përmes vlerësimit të (i) nivelit të përfundimit për zbatimin e angazhimeve, (ii) rezultateve të hershme për angazhimet me një nivel të lartë përfundimi të identifikuar si premtuese ose që dhanë rezultate të rëndësishme përmes zbatimit, dhe (iii) praktikave të pjesëmarrjes dhe të bashkëkrijimit gjatë gjithë ciklit të planit të veprimit. IRM-ja filloi procesin e kërkimit pas vitit të parë të zbatimit të planit të veprimit me zhvillimin e një plani kërkimor, hulumtim paraprak në tavolinë dhe verifikimin e provave të ofruara në bazën e të dhënave të OGP-së në vend.¹

Në vitin 2022, OGP-ja nisi një proces konsultimi për të bashkëkrijuar një strategji të re për 2023–2028.² IRM-ja do të rishikojë produktet, procesin dhe treguesit e saj sapo të përfundojë bashkëkrijimi i strategjisë. Deri atëherë, Raportet e Rezultateve vazhdojnë të vlerësojnë të njëjtët tregues si raportet e mëparshme të IRM-së:

Përfundimi

IRM-ja vlerëson nivelin e përfundimit për çdo angazhim në planin e veprimit, duke përfshirë angazhimet e grumbulluara në Rishikimin e Planit të Veprimit.³ Niveli i përfundimit për të gjitha angazhimet vlerësohet si një nga sa vijon:

- Nuk ka prova në dispozicion*
- Nuk ka filluar*
- I kufizuar*
- Substancial*
- Plotësuar*

A e hapi Qeverinë?

IRM-ja vlerëson ndryshimet në praktikave qeveritare që janë të rëndësishme për vlerat e OGP-së, siç përcaktohet në Nenet e Qeverisjes së OGP-së, nën treguesin "A e hapi Qeverinë?".⁴ Për të vlerësuar evidencën e rezultateve të hershme, IRM-ja u referohet si pikënisje angazhimeve ose grupimeve të identifikuar si premtuese në Rishikimin e Planit të Veprimit. IRM-ja gjithashtu merr parasysh angazhimet ose grupimet me një nivel të lartë përfundimi që mund të mos jenë përcaktuar si "premtues", por që, siç u zbatuan, dhanë rezultate të rëndësishme. Për angazhimet që janë të grupuara, vlerësimi "A e hapi Qeverinë?" kryhet në nivelin e grupeve dhe jo në nivel të angazhimeve individuale. Angazhimet ose grupimet pa dëshmi të mjaftueshme të rezultateve të hershme në kohën e vlerësimit përcaktohen si "ende nuk ka rezultate të hershme për t'u raportuar". Për angazhimet ose grupimet me dëshmi të rezultateve të hershme, IRM-ja vlerëson "A e hapi qeverinë?" si një nga sa vijon:

- Margjinale:* Disa ndryshime, por të vogla për sa i përket efektit të saj në nivelin e hapjes
- Të mëdha:* Një hap përpara për hapjen e qeverisë në fushën përkatëse të politikave, por mbetet i kufizuar në shtrirje apo shkallë
- Ende të papërfunduara:* Një reformë që ka transformuar "biznesin si zakonisht" në fushën përkatëse të politikave duke hapur qeverinë

Ky raport është përgatitur nga IRM-ja në bashkëpunim me Liljana Cvetanoska dhe u rishikua nga ekspertët e jashtëm të IRM-së, Ernesto Velasco Sánchez dhe Brendan Halloran.

Metodologjia e IRM-së, cilësia e Produktet të IRM-së dhe procesi i rishikimit mbikëqyren nga Paneli Ndërkombëtar i Ekspertëve të IRM-së (IEP). Anëtarësia aktuale në Panel përfshin:

- Snjezana Bokulic

- Cesar Cruz-Rubio
- Mary Francoli
- Maha Jweied
- Rocio Moreno Lopez

Ky proces i rishikimit, përfshirë procedurën për inkorporimin e komenteve të marra, është përshkruar më hollësisht në Pjesën III të Manualit të Procedurave⁵ dhe në Rishikimin e Planit të Veprimit të Shqipërisë 2020-2022. Për më shumë informacion, referojuni pjesës "Përmbledhje e IRM-së" në faqen e internetit të OGP-së.⁶ Një fjalor për termat e IRM-së dhe OGP-së është i disponueshëm në faqen e internetit të OGP-së.⁷

¹ Shih: "Baza e të dhënave", OGP Shqipëri, qasje më 30 janar 2023, <https://ogp.gov.al/en/faqe/plani-kombetar-i-veprimit-2022-2024>.

² Shih: "Të krijojmë së bashku të ardhmen e OGP-së: Planifikimi Strategjik 2023–2028, Partneriteti i Qeverisjes së Hapur, qasje më 19 qershor 2023, <https://www.opengovpartnership.org/creating-ogps-future-together>.

³ IRM-ja grumbullon angazhimet që ndajnë një objektivi të përbashkët politikash gjatë procesit të Rishikimit të Planit të Veprimit. Në këto raste, IRM-ja vlerëson "potencialin për rezultate" dhe "A e hapi qeverinë?" në nivel grupi. Niveli i përfundimit vlerësohet në nivelin e angazhimit. Për më shumë informacion mbi mënyrën se si IRM-ja grupon angazhimet, shih Pjesën IV mbi Metodologjinë dhe Treguesit e IRM-së të Rishikimit të Planit të Veprimit.

⁴ Shih: "Nenet e qeverisjes së Partneritetit të Qeverisë së Hapur", Partneriteti i Qeverisë së Hapur, 17 qershor 2019, https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/06/OGP_Articles-of-Governance_2019.pdf.

⁵ "Manuali i Procedurave të IRM-së", Partneriteti i Qeverisjes së Hapur, 16 shtator 2017, <https://www.opengovpartnership.org/documents/irm-procedures-manual>.

⁶ "Përmbledhje e IRM-së", Partneriteti për Qeverisje të Hapur, qasje më 19 qershor 2023, <https://www.opengovpartnership.org/irm-guidance-overview>.

⁷ "Fjalori i OGP-së", Partneriteti për Qeverisje të Hapur, qasje më 19 qershor 2023, <https://www.opengovpartnership.org/glossary>.

Shtojca I. Të dhënat e angazhimit¹

Angazhimi numër 1: Planet e integritetit

☐ I verifikueshëm: Po
☐ A ka një lente të hapur qeveritare? Po
☐ Potenciali për rezultate: Substancial | ☐ Përfundimi: Substancial
☐ A e hapi qeverinë? Margjinale |
|--|--|

Ky angazhim është vlerësuar në Pjesën II.

Angazhimi numër 2: Regjistri i pronësisë përfituese

☐ I verifikueshëm: Po
☐ A ka një lente të hapur qeveritare? Po
☐ Potenciali për rezultate: Substancial | ☐ Përfundimi: Plotësuar
☐ A e hapi qeverinë? Margjinale |
|--|--|

Ky angazhim është vlerësuar në Pjesën II.

Angazhimi numër 3: Sigurimi i shërbimeve publike interaktive elektronike

☐ I verifikueshëm: Po
☐ A ka një lente të hapur qeveritare? Po
☐ Potenciali për rezultate: Modest | ☐ Përfundimi: Plotësuar
☐ A e hapi qeverinë? Margjinale |
|---|--|

Në kuadër të këtij angazhimi, Agjencia Kombëtare e Shoqërisë së Informacionit (AKSHI) synoi zgjerimin e shërbimeve të ofruara në portalin e-Albania. Raporti i Rezultateve Tranzicionale të IRM-së 2018–2020 deklaroi se e-Albania ofroi 1 086 shërbime publike deri në shkurt 2021. Piketa 1 synonte të bënte të disponueshme në mënyrë dixhitale 95% të të gjitha aplikacioneve të shërbimit publik. Sipas Komisionit Evropian (KE), ky objektivi u arrit deri në qershor 2022 me 1217 shërbime të disponueshme online.² Deri në dhjetor 2022, kjo shifër ishte rritur në 1227 shërbime elektronike.³

Piketa 2 u fokusua në promovimin e shërbimeve të disponueshme në e-Albania. Raporti i vetëvlerësimit të qeverisë thotë se ka 205 video, 30 infografikë dhe 40 materiale shpjeguese⁴. AKSHI i dha IRM-së dëshmi të materialeve të saj në mediat sociale që promovonin shërbimet në Facebook, Instagram, Twitter dhe YouTube gjatë ciklit të planit të veprimit.⁵ Një raport statistikor i cili përshkruan informacione të tilla si numri i përdoruesve, lista e shërbimeve të disponueshme dhe numri i shkarkimeve të dokumenteve përkatëse publikohet çdo muaj në portal. Për shembull, raporti i dhjetorit 2022 zbuloi se ishin dorëzuar gjithsej 2 202 709 shërbime përmes portalit deri në atë kohë.⁶

Ky angazhim vazhdoi dhe u ndërtua mbi zgjerimin e shërbimeve publike në portalin e-Albania që filloi përpara këtij cikli të planit të veprimit. Më parë qytetarët dhe bizneset mund të aplikonin për shërbime publike ekskluzivisht përmes portalit dhe punonjësit e administratës publike duhej të siguronin të gjitha dokumentet përkatëse. AKSHI kishte ngritur gjithashtu një

sistem të dedikuar të qarkullimit të dokumenteve me nënshkrim elektronik për shkëmbimin e dokumenteve në formë elektronike dhe me nënshkrim elektronik. Të gjitha të dhënat dhe dokumentet qeveritare mund të përdoren dhe ripërdoren brenda administratës – duke i lehtësuar qytetarët nga barra e marrjes së tyre fizikisht në sportelet shtetërore.

Duke filluar nga marsi 2022, qytetarët nuk kanë më nevojë të shkojnë personalisht në sportelet shtetërore për të marrë dokumentet përfundimtare të shërbimeve publike. Kur aplikimet dorëzohen përmes e-Albania, dokumentet do të sigurohen si një dokument i mbyllur elektronik ose do të dërgohen në dosjen "Dokumentet e mia" të përdoruesit automatikisht me një nënshkrim elektronik.⁷

Më 1 maj 2022, qeveria vendosi pas një njoftimi të shkurtër të reduktojë ndjeshëm numrin e sporteleve shtetërore që ofrojnë shërbime administrative kombëtare në të gjithë vendin. KE-ja raportoi se ndryshimi i shpejtë ngriti pikëpyetje mbi cilësinë dhe aksesin e shërbimeve për qytetarët me aftësi të kufizuara dixhitale - duke vënë në dukje nevojën për një administrim të lehtë për përdoruesit.⁸ Disa biznese raportuan gjithashtu vështirësi teknike me dorëzimin e dokumenteve të detyrueshme.⁹

Përmirësimet e bëra në portalin e-Albania u kanë ofruar qytetarëve dhe bizneseve qasje më të mirë në shërbimet publike dhe mund të reduktojnë potencialisht korrupsionin në ofrimin e shërbimeve për një afat të gjatë, pasi thjeshton burokracinë. Megjithatë, nevojiten më shumë përpjekje - veçanërisht në nivel lokal - për të siguruar një tranzicion të qetë mes vendimit për mbylljen e sporteleve shtetërore. Duke qenë se një pjesë e punës për mbështetjen e kësaj reforme ishte bërë në planet paraprake të veprimit, IRM-ja e vlerësoi këtë angazhim si ndikim marginal drejt hapjes së qeverisë.

Sipas AKSHI-t, reformat në portalin e-Albania mbi plane të shumta veprimi kanë përmirësuar qasjen në shërbimet publike për qytetarët dhe biznesin dhe se Sistemi i Qarkullimit të Dokumenteve të Nënshkruara elektronike ka çuar në uljen e burokracisë dhe të pritjes së qytetarëve për të marrë dokumentet zyrtare.¹⁰

Angazhimi numër 4: Zgjerimi dhe rritja e qasjes në Portalin e Hapur të të Dhënave

I verifikueshëm: Po
 A ka një lente të hapur qeveritare? Po
 Potenciali për rezultate: I paqartë

Përfundimi: I kufizuar
 A e hapi qeverinë? Nuk ka ende rezultate të hershme për t'u raportuar

Duke vazhduar përpjekjet nga plani i mëparshëm i veprimit, ky angazhim kishte për qëllim rritjen e numrit të grupeve të të dhënave të disponueshme në portalin e të dhënave të hapura dhe promovimin e përdorimit të tij.

Raporti i vetëvlerësimit të qeverisë thotë se në porta u shtuan 101 grupe të dhënash deri në gjysmën e parë të 2021 dhe 53 të tjera u shtuan deri në shtator 2022.¹¹ Pas verifikimit të këtij pretendimi, IRM-ja zbuloi se portali kishte vetëm 85 grupe të dhënash në përgjithësi në mars 2023.¹² Jo të gjitha institucionet publike publikojnë të dhëna në portal edhe pse ky ishte një tregues në angazhim.¹³ Studiuesi i IRM-së nuk ishte në gjendje të kontaktonte palët përkatëse joqeveritare të interesuara për të dhëna në lidhje me dobinë e këtyre grupeve të të

dhënave.

Raporti i vetëvlerësimit të qeverisë thotë se 81.9% e të anketuarve shprehën kënaqësinë në sondazhin online të vitit 2021.¹⁴ Megjithatë, ky nuk ishte në vetvete një aktivitet ndërgjegjësues siç pritej nën piketën 2. Më tej në raport thuhet se në vitin 2022 janë prezantuar aktivitete promovuese me akademinë, studiuesit dhe bizneset, si dhe janë ofruar trajnime për administratën publike.¹⁵ Megjithatë, nuk kishte asnjë provë për të verifikuar këtë informacion. Prandaj, IRM-ja nuk mund të përcaktojë se ka pasur rezultate të hershme nga publikimi i grupeve të të dhënave ose rritja e ndërgjegjësimit. Në vlerësimin e tyre, KE-ja thekson nevojën për promovimin e lidhjeve më të mira midis akademisë, industrisë dhe palëve të interesuara të qeverisë në fushat e të dhënave të hapura dhe qasjes¹⁶.

Angazhimi numër 5: Përmirësimi i cilësisë së ofrimit të shërbimit publik në qendrat e integruara të shërbimit dhe sportelet e shërbimit

I verifikueshëm: Po

A ka një lente të hapur qeveritare? Po

Potenciali për rezultate: I paqartë

Përfundimi: Substancial

A e hapi qeverinë? Nuk ka ende rezultate të hershme për t'u raportuar

Ky angazhim synonte të përmirësonte cilësinë e ofrimit të shërbimeve publike nga Agjencia e Ofrimit të Shërbimeve të Integruara në Shqipëri (ADISA) veçanërisht për grupet e margjinalizuara dhe vulnerabël. Për kontekst, një studim mbarëkombëtar nga Instituti për Kërkime Zhvillimore dhe Alternativa (IDRA) përpara zbatimit të angazhimit zbuloi se qasja e shërbimeve publike ishte rritur nga 42% në 2016 në 65% në 2020.¹⁷

Qeveria i ka ofruar IRM-së prova për anketat e përgjithshme të kënaqësisë së qytetarëve në qendrat lokale ADISA si dhe për kohën e pritjes në qendra dhe në telefon (piketa 1 dhe 2).¹⁸ Qeveria ofroi dëshmi të dy takimeve të palëve të interesuara, të cilat ishin të njëjtat takime me ato të zhvilluara gjatë procesit të bashkëkrijimit në zhvillimin e angazhimit, ndërsa në vetëvlerësimin e qeverisë thuhet se janë mbajtur takime të tjera të fokus grupeve.¹⁹ Një sondazh i vitit 2021 mbi besimin në qeveri nga Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim (UNDP) tregoi se më shumë qytetarë vizituan qendrat e shërbimit ADISA në 2021 (36.9%) sesa në 2020 (29.4%) si dhe një nivel kënaqësie të rritur nga 73% në 2020 në 76.9% në 2021.²⁰ Gjatë gjithë ciklit të planit të veprimit, ADISA raportoi se ka ofruar asistencë për 354 080 qytetarë për të pasur qasje në shërbimet publike.

Përpara kalimit në shërbimet online në maj 2022, qytetarët mund të aplikonin për shërbime në e-Albania në qendrat e integruara të shërbimit ADISA. Megjithatë, KE-ja vuri në dukje se kishte probleme me ofrimin e shërbimeve mes dixhitalizimit të shpejtë ndërsa qytetarët në nivel lokal mbetën me akses të kufizuar.²¹ Komisioni nënvizoi se nevojiten burime shtesë për të reduktuar barrierat, të tilla si boshllëqet e shkrim-leximit dixhital dhe veçoritë e qasjes, veçanërisht për popullatat e margjinalizuara dhe të cenueshme.²² Prandaj, është e paqartë nëse qëllimi i këtij angazhimi është arritur.

Angazhimi numër 6: Qasja në ndihmën juridike

☐ I verifikueshëm: Po	☐ Përfundimi: I kufizuar
☐ A ka një lente të hapur qeveritare? Po	☐ A e hapi qeverinë? Margjinale
☐ Potenciali për rezultate: Substancial	

Ky angazhim synonte zbatimin e Ligjit nr. 111/2017 për Ndhmën Juridike të Garantuar nga Shteti duke ofruar shërbime të ndihmës juridike dhe ndërmjetësimin, veçanërisht duke synuar grupet e cenushme dhe të margjinalizuara.

Sipas raportit të vetëvlerësimit të qeverisë, piketat 1-3 janë përfunduar.²³ Sistemet e ndihmës juridike parësore dhe dytësore janë plotësisht funksionale, por mungesa e informacionit bazë e bën të vështirë vlerësimin e ndonjë përmirësimi. Qeveria bashkëpunoi me PNUD-in për të siguruar qasjen në drejtësi për gratë nëpërmjet projektit të Konsolidimit të Sistemit të Drejtësisë në Shqipëri (EURALIUS).²⁴ Urdhri i Kryeministrit Nr. 59, i datës 25 mars 2019, kishte krijuar tashmë një drejtori për ndihmë juridike falas,²⁵ ndërsa forumi ndërinstitucional (piketa 4) nuk u krijua siç ishte planifikuar. Ky forum do të kishte punuar në drejtim të garantimit të cilësisë së ndihmës juridike dhe do të kishte vendosur procedura për mekanizmat e dëmshpërblimit – gjë që është e vështirë duke pasur parasysh mospërputhjet në të dhënat e ndihmës juridike për shkak të mungesës së standardeve dhe proceseve të përbashkëta.²⁶

Legjislacioni shqiptar për ndihmën juridike është në masë të madhe në përputhje me standardet e BE-së, megjithëse qasja në ndihmën juridike falas mbetet e paqëndrueshme në praktikë.²⁷ Qendra ALTRI specifikoi katër sfida që pengojnë cilësinë e ndihmës juridike.²⁸ Së pari, ka mungesë financimi për OSHC-të nga buxheti i shtetit, që do të thotë se organizatat e licencuara shpesh kërkojnë mbështetje nga donatorët. Së dyti, pavarësisht pranisë së zyrave të ndihmës juridike në 14 qytete, qytetarët nga zonat e thella përballen me pengesa për të pasur qasje në to për shkak të mungesës së ndërgjegjësimit dhe pamundësisë për të përballuar kostot e udhëtimit. Në vitin 2023, MeD-ja planifikoi hapjen e gjashtë zyrave të reja të ndihmës juridike në Tropojë, Mat, Pukë, Kurbin, Kavajë dhe Përmet.²⁹ Së treti, kërkesat e shumta të dokumentacionit ndikojnë në nivelin e kënaqësisë së atyre që kërkojnë ndihmë juridike falas. Së katërti, shpërblimi nën normën e tregut për ofrimin e ndihmës juridike falas i bind avokatët më me përvojë dhe për këtë arsye ndikon në cilësinë e shërbimeve të ofruara.

Në lidhje me financimin e OSHC-ve, Ministria e Drejtësisë deklaroi se ndërkohë që Ligji Nr. 111/2017 i lejon organizatat jo-fitimprurëse të ofrojnë ndihmë juridike parësore të marrin financim nga buxheti i shtetit pas një procesi zgjedhjeje konkurrues dhe transparent, procesi i financimit në vitin 2021 dhe në vitin 2022 përfundoi pa fitues.³⁰ Po ashtu, rregullat për zgjedhjen e organizatave të autorizuara jo-fitimprurëse që përfitojnë nga financimi nëpërmjet buxhetit të shtetit dhe metoda e financimit të tyre është përcaktuar në Vendimin e vitit 2019 të Këshillimit të Ministrave.

Bashkëpunimi ndërmjet MeD-së dhe Dhomës Kombëtare të Ndërmjetësuesve u përmirësua përmes fushatave ndërgjegjësuese lidhur me ndërmjetësimin. Megjithatë, trajnimet e

ndërmjetësuesve dhe krijimi i një databaze elektronike kombëtare të ndërmjetësuesve nuk u kryen.³¹

Angazhimi numër 7: Faqja e Internetit të Ministrisë së Drejtësisë plotësisht funksionale

☐ I verifikueshëm: Po	☐ Përfundimi: I kufizuar
☐ A ka një lente të hapur qeveritare? Po	☐ A e hapi qeverinë? Margjinale
☐ Potenciali për rezultate: Modest	

Ky angazhim synonte rinovimin e faqes së internetit të Ministrisë së Drejtësisë për të rritur qasjen në informacion mbi aktivitetet e saj dhe për të forcuar bashkëpunimin ndërmjet institucioneve në varësi të saj.

Raporti i vetëvlerësimit të qeverisë pohon se të shtatë pikat kryesore janë përfunduar, por nuk ofron asnjë provë mbështetëse.³² Një zyrtar i MeD-së konfirmoi se rregullorja për organizimin dhe funksionimin e MeD-së është miratuar nga Kryeministri më 30 mars 2022 (piketa 6).³³ Kur krahasohet faqja në internet e MeD-së nga viti 2023 dhe para ciklit të planit të veprimit në 2019, ndryshimi i vetëm është një zë i ri i menysë 'Legjislatiioni'.³⁴

MeD-ja i ofroi IRM-së një listë të ndryshimeve të ndërmarra për faqen e saj të internetit për të krijuar mundësi për pjesëmarrjen e publikut dhe palëve të interesuara në procesin e konsultimit publik.³⁵ Disa nga këto ndryshime nuk përfaqësonin ndonjë ndryshim nga praktikatat e vazhdueshme që i paraprijnë planit të veprimit, ndërsa të tjerat treguan prova të publikimit të informacionit të ri gjatë ciklit – të cilat tregojnë një përmirësim marginal në lidhje me qasjen e publikut në informacion.

Angazhimi numër 8: Transparenca e buxhetit

☐ I verifikueshëm: Po	☐ Përfundimi: Substancial
☐ A ka një lente të hapur qeveritare? Po	☐ A e hapi qeverinë? Margjinale
☐ Potenciali për rezultate: I paqartë	

Ky angazhim kishte për qëllim rritjen e transparencës buxhetore duke siguruar sigurimin e statistikave në kohë, përmirësimin e menaxhimit të rrezikut fiskal, publikimin e raporteve dyvjeçare dhe vjetore të ekzekutimit të buxhetit dhe përfshirjen e publikut në proceset buxhetore.

Ministria e Financave dhe Ekonomisë (MEF) publikoi raportin vjetor të ekzekutimit të buxhetit për vitin 2021 (piketa 3),³⁶ shtojcat që detajojnë rreziqet fiskale për vitet fiskale 2021 dhe 2022 (piketa 2), dhe raportet afatmesme për vitet në ciklin e planit të veprimit (piketa 4).³⁷ Qeveria publikoi gjithashtu një kalendar dëgjimor për buxhetin e vitit 2020 (piketa 5).³⁸ Instituti i Statistikave i Shqipërisë i dha IRM-së evidencë të llogarive kombëtare të qeverisë së përpiluar për 2021-2023 (piketa 1).³⁹ KE-ja ka vënë në dukje se ka ende nevojë për përmirësime të konsiderueshme për të arritur përputhjen e plotë me Sistemin Evropian të Llogarive, megjithëse ka pasur përparim.⁴⁰

Sipas MEF-së, të gjitha raportet e ekzekutimit të buxhetit publikohen në përputhje me përcaktimet në Ligjin organik të buxhetit dhe aktet tjera nënligjore në përputhje me rekomandimet e ekspertëve ndërkombëtarë.⁴¹ MEF-ja e konsideron afatin kohor të këtyre raporteve si të mjaftueshëm,⁴² megjithatë, KE-ja vuri në dukje se nevojiten më shumë përpjekje për të siguruar publikimin në kohë të atyre raporteve.⁴³ Në përgjithësi, ky angazhim përfaqëson një hap marginal në përmirësimin e transparencës fiskale.

Angazhimi numër 9: Transparenca e të ardhurave

☐ I verifikueshëm: Po ☐ A ka një lente të hapur qeveritare? Po ☐ Potenciali për rezultate: I paqartë	☐ Përfundimi: Nuk ka prova në dispozicion ☐ A e hapi qeverinë? Nuk ka ende rezultate të hershme për t'u raportuar

Ky angazhim synonte të siguronte përputhshmërinë e kontabilitetit të qeverisë me Standardet Ndërkombëtare të Kontabilitetit të Sektorit Publik (SNKSP) dhe të përmirësonte menaxhimin e aseteve duke publikuar një regjistër të pasurive të sektorit publik.

Raporti i vetëvlerësimit të qeverisë identifikon boshllëqe në legjislacionin përkatës kombëtar. Si përgjigje, MEF-i zhvilloi akte ligjore, standarde të kontabilitetit, udhëzime kontabël dhe një rishikim të procesit të biznesit.⁴⁴ Për më tepër, raporti thekson se të gjitha institucionet e qeverisë qendrore po zbatonin inventarizimin e aktiveve me anë të Sistemit të Informacionit Financiar të Qeverisë Shqiptare dhe se MEF-i identifikoi materiale për hartimin e udhëzimeve dhe politikave të zhvlerësimit, të cilat planifikon të hartojë në bashkëpunim me Bankën Botërore. Megjithatë, është e paqartë nëse MEF-ja ka hartuar një metodologji të inventarit.

IRM-ja nuk ishte në gjendje të verifikonte përfundimin e ndonjë pikete, pasi raporti i vetëvlerësimit të qeverisë nuk kishte lidhje me burimet parësore ose prova të tjera të zbatimit.⁴⁵ MEF-ja ose OSHC-të e përfshira në zbatimin e këtij angazhimi nuk dhanë ndonjë kontribut të mëtejshëm.

¹ Shënime editoriale:

1. Për angazhimet që janë të grupuara, vlerësimi i potencialit për rezultate "A e hapi Qeverinë?" kryhet në nivelin e grupeve, dhe jo në nivelin e angazhimeve individuale.

2. Titujt e shkurtër të angazhimit mund të jetë shkurtuar për të qenë konciz. Për tekstin e plotë të angazhimeve, ju lutemi shikoni: "Plani i Veprimit për Shqipërinë 2020–2022", Partneriteti për Qeverisje të Hapur, 30 dhjetor 2020, <https://www.opengovpartnership.org/documents/albania-action-plan-2020-2022>.
3. Për më shumë informacion mbi vlerësimin e hartimit të angazhimeve, shihni: Rishikimi i Planit të Veprimit të IRM-së: Shqipëria 2020–2022, Partneriteti i Qeverisjes së Hapur, 29 korrik 2021, <https://www.opengovpartnership.org/documents/albania-action-plan-review-2020-2022>.
- ² "Raporti mbi Shqipërinë 2022", Komisioni Evropian, 12 tetor 2022, <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-10/Albania%20Report%202022.pdf>, 75.
- ³ "Statistikat, Dhjetor 2022", e-Albania, qasja në janar 2023, <https://e-albania.al/Pages/Statistics/statistika.pdf>.
- ⁴ "Raporti i Vetëvlerësimit të Fundit të Afatit të Shqipërisë 2020–2022", Partneriteti për Qeverisje të Hapur, 5 dhjetor 2022, <https://www.opengovpartnership.org/documents/albania-end-of-term-self-assessment-report-2020-2022>, 94–95.
- ⁵ Agjencia Kombëtare e Shoqërisë së Informacionit, komenti i dhënë IRM-së gjatë parapublikimit të raportit, 7 gusht 2023. Shih: "e-Albania - Facebook", e-Albania, qasja në gusht 2023, <https://www.facebook.com/ealbania>; "e-Albania - Instagram", e-Albania, qasja në gusht 2023, <https://instagram.com/ealbaniaofficial>; "e-Albania - YouTube", E-Albania, qasja në gusht 2023, <https://www.youtube.com/@EAlbania-EAlbania>; "e-Albania - Twitter", e-Albania, qasja në gusht 2023, https://twitter.com/e_albania.
- ⁶ "Statistikat, Dhjetor 2022", e-Albania, qasja në Janar 2023.
- ⁷ Agjencia Kombëtare e Shoqërisë së Informacionit, komenti dhënë IRM-së gjatë parapublikimit të raportit, 2 gusht 2023.
- ⁸ "Raporti mbi Shqipërinë 2022", Komisioni Evropian.
- ⁹ "Raporti mbi Shqipërinë 2022", Komisioni Evropian.
- ¹⁰ Agjencia Kombëtare e Shoqërisë së Informacionit, komenti dhënë IRM-së gjatë parapublikimit të raportit, 2 gusht 2023.
- ¹¹ "Raporti i Vetëvlerësimit të Përfundimit të Afatit të Shqipërisë 2020-2022", Partneriteti për Qeverisje të Hapur, 45.
- ¹² "Open Data Albania", Qeveria e Shqipërisë, qasja më 7 shkurt 2023, <https://opendata.gov.al>.
- ¹³ "Plani i Veprimit për Shqipërinë 2020-2022", Partneriteti për Qeverisje të Hapur, 28.
- ¹⁴ "Raporti i Vetëvlerësimit të Fundit të Afatit të Shqipërisë 2020–2022", Partneriteti për Qeverisje të Hapur.
- ¹⁵ "Raporti i Vetëvlerësimit të Fundit të Afatit të Shqipërisë 2020–2022", Partneriteti për Qeverisje të Hapur.
- ¹⁶ "Raporti i Shqipërisë 2022", Komisioni Evropian, 97.
- ¹⁷ "Modeli i ofrimit të shërbimeve me qendër qytetarin për Shqipërinë: Vlerësimi përfundimtar", IDRA Research & Consulting, 25 nëntor 2020, <https://www.adisa.gov.al/wp-content/uploads/2021/06/Final-Assesment-Final-Report.pdf>.
- ¹⁸ Ministria e Shtetit për Standardet dhe Shërbimet, dëshmi të ofruara IRM-së gjatë parapublikimit të raportit, 24 gusht 2023;
- ¹⁹ "Raporti i Vetëvlerësimit të Përfundimit të Afatit të Shqipërisë 2020-2022", Partneriteti për Qeverisje të Hapur, 124-125.
- ²⁰ "Raport i sondazhit vjetor të opinionit publik në Shqipëri "Besimi në Qeverisje 2021", edicioni i 9-të", Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim, 19 shtator 2022, <https://www.undp.org/albania/publications/report-annual-public-opinion-poll-albania-trust-governance-2021-9th-edition>.
- ²¹ "Raporti i Shqipërisë 2022", Komisioni Evropian, 11.
- ²² "Raporti i Shqipërisë 2022", Komisioni Evropian, 37.
- ²³ "Raporti i Vetëvlerësimit të Fundit të Afatit të Shqipërisë 2020–2022", Partneriteti për Qeverisje të Hapur.
- ²⁴ Shih: "Zgjerimi i shërbimeve të ndihmës juridike falas për gratë dhe burrat në Shqipëri", Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim, qasja në gusht 2023, <https://www.undp.org/albania/projects/expanding-free-legal-aid-services-women-and-men-albania-0>.
- ²⁵ "Urdhër nr. 59, datë 25.03.2019 "Për miratimin e strukturës dhe të organikës së drejtorisë së ndihmës juridike falas," <https://www.drejtësia.gov.al/wp-content/uploads/2019/04/Urdher-nr.59-date-25.03.2019-Per-miratimin-e-struktures-dhe-te-organikes-se-Drejtorise-se-Ndihmes-Juridike-Falas.pdf>.
- ²⁶ "Raporti i Vetëvlerësimit të Përfundimit të Afatit të Shqipërisë 2020-2022", Partneriteti për Qeverisje të Hapur, 141.
- ²⁷ Shih: "Udhërrëfyesi drejt BE-së: Përparimi i të drejtave procedurale në Shqipëri", Gjykimi i Drejtë, Dhjetor 2020, <https://www.fairtrials.org/app/uploads/2021/11/Roadmap-to-the-EU-Advancing-procedural-rights-in-Albania.pdf>, 7.
- ²⁸ Eda Nocka (Qendra ALTRI), korrespondencë me email me studiuesin e IRM-së, 13 mars 2023.
- ²⁹ Ministria e Drejtësisë, komenti dhënë IRM-së gjatë parapublikimit të raportit, 2 gusht 2023.
- ³⁰ Ministria e Drejtësisë, komenti dhënë IRM-së gjatë parapublikimit të raportit, 3 tetor 2023.
- ³¹ "Raporti i Vetëvlerësimit të Përfundimit të Afatit të Shqipërisë 2020-2022", Partneriteti për Qeverisje të Hapur, 125.

³² "Raporti i Vetëvlerësimit të Përfundimit të Afatit të Shqipërisë 2020-2022", Partneriteti për Qeverisje të Hapur, 124-125.

³³ Elona Hoxha (Ministria e Drejtësisë), korrespondencë me shkrim me studiuesin e IRM-së, 2 maj 2023. Për urdhrin shihni: "Urdhër Nr. 116, datë 30.03.2022 për Miratimin e Rregulloreve për Organizimin dhe Funkcionimin e Ministrisë së Drejtësisë", [Urdhër Nr. 116, datë 30.03.2022 për Miratimin e Rregulloreve për Organizimin dhe Funkcionimin e Ministrisë së Drejtësisë], 30 mars 2022, <https://www.drejtesia.gov.al/wp-content/uploads/2022/04/Rregullorja-e-MD-s%C3%AB.pdf>.

³⁴ Shih: "Ministria e Drejtësisë (arkivi në internet 27 nëntor 2019)," Ministria e Drejtësisë, qasja në gusht 2023, <https://web.archive.org/web/20191127092835/http://www.drejtesia.gov.al> në krahasim me "Ministrinë e Drejtësisë", Ministria e Drejtësisë, aksesuar në gusht 2023, <https://www.drejtesia.gov.al>.

³⁵ Ministria e Drejtësisë, koment.

³⁶ "Paketa e projektligjit të buxhetit faktik 2021," [Paketa e buxhetit aktual 2021], Ministria e Financave dhe Ekonomisë, aksesuar gusht 2023, <https://financa.gov.al/paketa-e-projektligjit-te-buxhetit-faktik-2021/>

³⁷ "Buxheti në vite", [Buxheti Vjetor], Ministria e Financave dhe Ekonomisë, qasja në gusht 2023, <https://financa.gov.al/buxheti-ne-vite>.

³⁸ Ministria e Shtetit për Standardet dhe Shërbimet, dëshmi ofruar IRM-së gjatë parapublikimit të raportit, 24 gusht 2023; Shih: "Viti 2020", Ministria e Financave dhe Ekonomisë, qasja në gusht 2023, <https://financa.gov.al/viti-2020-4/>.

³⁹ Instituti i Statistikave, dëshmi ofruar IRM-së gjatë parapublikimit të raportit, 24 gusht 2023.

⁴⁰ "Raporti i Shqipërisë 2022", Komisioni Evropian, 65.

⁴¹ Ministria e Financave dhe e Ekonomisë, koment dhënë IRM-së gjatë parapublikimit të raportit, 2 gusht 2023.

⁴² Ministria e Financave dhe e Ekonomisë, koment dhënë IRM-së gjatë parapublikimit të raportit, 3 tetor 2023.

⁴³ "Raporti i Shqipërisë 2022", Komisioni Evropian, 15.

⁴⁴ "Raporti i Vetëvlerësimit të Përfundimit të Afatit të Shqipërisë 2020-2022", Partneriteti për Qeverisje të Hapur, 170.

⁴⁵ "Raporti i Vetëvlerësimit të Përfundimit të Afatit të Shqipërisë 2020-2022", Partneriteti për Qeverisje të Hapur, 170.